

การเยียวยาจากรัฐของผู้ต้องหาที่ถูกทำร้ายร่างกายในชั้นสอบสวน

THE REMEDIAL APPROACH FOR VICTIMS OF THE STATE OF THE ACCUSED¹

เกณิกา โสดาศรี^{2*} และ สุนทรี บุชิตชน³

KENIKA SODASRI^{2*} and SUNTAREE BUCHITCHON³

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาแนวทางการเยียวยาผู้เสียหายจากรัฐของผู้ต้องหาที่ถูกทำร้ายระหว่างสอบสวน ในปัจจุบัน มีการเผยแพร่ข่าวตามสื่อถึงการกระทำของพนักงานสอบสวนอันเป็นการกระทำที่ร้ายแรงของผู้ต้องหาในระหว่างสอบสวน เป็นเหตุให้ผู้ต้องหาได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต พนักงานสอบสวนเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยกฎหมายให้อำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 17 กลับเป็นผู้กระทำความผิดในฐานความผิดกฎหมายอาญาเสียเองโดยการร้ายร่างกายผู้ต้องหา ระหว่างสอบสวน ซึ่งมีได้คำนึงถึงสิทธิของผู้ต้องหาที่มีการรับรองและเป็นที่ยอมรับโดยสากลระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ตามแนวคิดที่ว่า “ทุกคนที่ถูกตั้งข้อกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะได้รับการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมายซึ่งต้องพิจารณาโดยเปิดเผย” เพื่อความเท่าเทียมของมนุษย์รัฐควรจะต้องเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้ต้องหาซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560

จากการศึกษาแนวทางการเยียวยาผู้เสียหายจากรัฐของผู้ต้องหาที่ถูกทำร้ายระหว่างสอบสวน พบประเด็นปัญหาของพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าใช้จ่ายและค่าทดแทนจำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่สอง พ.ศ.2559) เนื่องจากไม่มีบทนิยามของคำว่า “ผู้ต้องหา” รัฐจึงไม่มีการเยียวยาผู้ต้องหาที่ถูกทำร้ายระหว่างสอบสวนเนื่องจากการวินิจฉัยของคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหายนั้นให้ถือว่าผู้ต้องหาเป็นผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดถึงแม้ว่าจะไม่มีคำพิพากษาจนถึงที่สุดก็ตาม เหตุแห่งความตายของผู้ต้องหาเป็นอันทำให้คดีอาญาระงับไปจึงมิได้พิสูจน์ความบริสุทธิ์ ดังนั้นเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รัฐจึงต้องจัดให้มีการเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาที่ถูกทำร้ายจนได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตในชั้นสอบสวน ซึ่งได้รับการสันนิษฐานว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะได้รับการพิสูจน์เป็นการขัดแย้งกับหลักกฎหมายสากลระหว่างประเทศทุกคนที่ถูกตั้งข้อกล่าวหาเป็นผู้ต้องหาที่มีสิทธิได้รับสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะได้รับการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมายซึ่งต้องพิจารณาโดยเปิดเผย หากผู้ต้องหาเสียชีวิตระหว่างสอบสวนนั้นคดีอาญาย่อมระงับไป จึงไม่ได้รับการพิสูจน์ความผิด แต่อย่างไรก็ตามความผิดทางอาญาที่เป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐอันก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและร่างกายของผู้ต้องหา จึงทำให้ผู้ต้องหาตกเป็นผู้เสียหายจากการดำเนินคดีโดยรัฐ ดังนั้นผู้ต้องหาจึงควรได้รับการเยียวยาจากรัฐเช่นเดียวกัน

คำสำคัญ : ผู้ต้องหา ; เงินเยียวยา ; พนักงานสอบสวน

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของสารนิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะสหวิทยาการ สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย ปีการศึกษา 2565, Master of law (LL.M) Faculty of Interdisciplinary Studies, KhonKaen University Nongkhai campus

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย , Master of law Faculty of Interdisciplinary Studies, KhonKaen University Nongkhai campus.

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ที่ปรึกษา คณะสหวิทยาการ สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย, Doctor of Juridical Science Economics and Law La Trobe University, Faculty of Interdisciplinary Studies, KhonKaen University Nongkhai campus

* Corresponding Author. Email: kenika_s@kkumail.com

ABSTRACT

This research was conducted to study the remedial approach for victims of the state of the accused. was attacked during the investigation Currently, the news is published in the media, carrying the act of the investigating officer as an act of hurting the accused person during the investigation, causing the accused person to be injured or killed. The investigating officer is a government official under the law under Section 17 of the Criminal Procedure Code. back to being the offender of the criminal offense itself Regardless of the rights of the accused that are recognized and recognized by international human rights according to the concept that “Everyone charged is innocent until proven guilty under the law which must be openly considered.” For human equality, the state should be able to remedy the damage done to the accused. which is consistent with the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560

The purpose of this study is to study the status of victims in the investigation process. Legal issues of compensation and compensation in criminal cases: Second Amendment Since there is no definition of defendant Therefore, during the investigation, the court did not visit. Due to the Commission's ruling, the injured person will be considered as the defendant. Death is a crime, even if there is no trial until the end. Therefore, the cause of Death Eaters is not justified. Therefore, in order to protect the rights of the claimants of the Thai constitution. People of human rights and freedoms in Thailand are accused of being injured or dead during the investigation stage. He was considered innocent until he was proved to be a conflict of international law. All those accused of divorce are considered innocent until they are proved guilty. If a person dies during the investigation, the criminal case will not be proven guilty. However, according to the provisions of the criminal law, it caused damage to the defendant's life and body. Therefore, it is the victim prosecuted by the state. Therefore, they should receive the same treatment from the Czech Republic.

Keywords : Accused ; Compensation ; Investigative Office

บทนำ

การที่รัฐมีบทบาทอยู่ขั้นเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคลอื่นเป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าใช้จ่ายและค่าทดแทนจําเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่สอง พ.ศ.2559) ซึ่งในบางกรณีรัฐอาจต้องเยียวยาผู้เสียหายจากการกระทำของรัฐ โดยรัฐให้อำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 17 พนักงานสอบสวนจะกระทำการสอบสวนตามวิธีการทางกฎหมายเพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงอันเป็นข้อพิสูจน์ว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดจริงตามข้อกล่าวหาหรือไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดตามข้อกล่าวหา ซึ่งจะนำไปสู่การเข้าสู่

กระบวนการพิจารณาคดีตามกฎหมายต่อไป โดยพนักงานสอบสวนมีสิทธิตามกฎหมายที่จะควบคุมตัวผู้ต้องหาเพื่อสอบสวนข้อเท็จจริงเสียก่อน แต่ในบางครั้งการสอบสวนนั้นกระทำโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น การกักขังควบคุมตัวผู้ต้องหาเอาไว้เพื่อสอบสวนอย่างทารุณและโหดร้ายเพื่อให้ผู้ต้องหารับสารภาพในข้อกล่าวหา ซึ่งขัดกับแนวทางของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนโดยผู้ต้องหาจะมีสิทธิที่จะพิสูจน์ตนเองว่าตนเป็นผู้บริสุทธิ์และมีสิทธิที่จะปฏิเสธข้อกล่าวหา โดยเฉพาะในกรณีที่มีการคุมขังผู้ต้องหาก่อนการตัดสินคดีเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องคำนึงถึงปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Human Rights) ข้อ11 (1) โดยมีหลักว่า “ทุกคนที่ถูกตั้งข้อกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะได้รับการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมายซึ่งต้องพิจารณาโดยเปิดเผย” และความ

ดังกล่าวนี้ได้มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเช่นเดียวกัน เพื่อให้ตระหนักถึงสิทธิและเสรีภาพในร่างกายของผู้ต้องหาซึ่งรอการพิสูจน์ว่าได้กระทำความผิดตามข้อกล่าวหาหรือไม่ แต่ในทางปฏิบัติเมื่อผู้ต้องหาถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดอาญาในกรณีความผิดต่อแผ่นดิน พนักงานสอบสวนใช้อำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหาเพื่อทำการสืบสวนสอบสวน เมื่อผู้ต้องหาถูกจับกุมย่อมต้องอยู่ภายใต้อำนาจของพนักงานสอบสวน ซึ่งในปัจจุบันมีหลากหลายกรณีที่ถูกพิพาทในสังคมว่าพนักงานสอบสวนใช้อำนาจการสอบสวนในทางที่มีขอบทำการสอบสวนโดยไม่เปิดเผยต่อสาธารณะรวมถึงการใช้ความรุนแรงทำร้ายร่างกายผู้ต้องหาเพื่อให้รับสารภาพ ในปัจจุบันจึงเกิดประเด็นที่เป็นกระแสสังคมว่า “ผู้ต้องหาถูกพนักงานสอบสวนใช้ความรุนแรงและทำร้ายร่างกายเพื่อเค้นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิด” โดยข้อมูลดังกล่าวอ้างอิงจากสถิติเรื่องตำรวจซ้อมทรมาน ทำร้ายร่างกายผู้ต้องหาและใช้อำนาจโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ปี พ.ศ.2564 ซึ่งจากการรายงานพบว่าระหว่าง พ.ศ.2560 - พ.ศ.2564 ที่ผ่านมามีเรื่องร้องเรียนกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจซ้อมทรมานและทำร้ายร่างกายผู้ต้องหาระหว่างควบคุมตัวทั้งหมดร้อยละ 41 และ มากที่สุดในปี พ.ศ.2562 ร้อยละ 18 จากเรื่องร้องเรียนด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทั้งหมด

แผนภูมิที่ 1 สถิติเรื่องตำรวจถูกร้องเรียนเนื่องจากซ้อมทรมานและทำร้ายผู้ต้องหาระหว่างควบคุม

จากสถิติเรื่องตำรวจถูกร้องเรียนซ้อมทรมาน ทำร้ายใช้อำนาจโดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้น ทำให้เห็นว่ากรณีที่ผู้ต้องหาถูกพนักงานสอบสวนทำร้ายร่างกายระหว่างสอบสวนเป็นกรณีที่มีการกระทำความผิดเรื่อยมา ถึงแม้ว่าพนักงานสอบสวนจะมีแนวทางการสอบสวนให้เป็นไปตาม คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้พนักงานสอบสวนถือปฏิบัติก็ตาม แต่การควบคุมการสอบสวนให้เป็นไปตามกฎเป็นไปได้ยาก เพราะในด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการสอบสวนเป็นอำนาจตามกฎหมายของพนักงานสอบสวน ซึ่งในบางครั้งพนักงานสอบสวนมีได้คำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหา จึงเกิดเป็นผลกระทบในการที่

ผู้ต้องหาถูกทำร้ายร่างกายหรือกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมเพื่อให้ผู้ต้องหารับสารภาพในการสอบสวน ซึ่งในด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน นั้นได้มีการรับเรื่องร้องเรียนสิทธิในกระบวนการยุติธรรม กรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจซ้อมทรมานและทำร้ายร่างกายผู้ต้องหาระหว่างควบคุมตัว ระหว่าง พ.ศ.2560 - พ.ศ.2564 จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าไม่ใช่เรื่องที่ร้องเรียนทั้งหมดจะได้รับการช่วยเหลือ ในด้านสิทธิมนุษยชน โดยในการรับเรื่องร้องเรียนสิทธิมนุษยชนนั้นจะต้องผ่านกระบวนการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนให้สอดคล้องกับอำนาจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนที่สามารถดำเนินการได้ ดังนั้นเพื่อเป็นการเยียวยาผู้ต้องหาที่ถูกทำร้ายร่างกายหรือถูกทรมานระหว่างสอบสวน จึงมีความจำเป็นต้องมีกฎหมายรองรับโดยเฉพาะ เพื่อนำไปสู่การวินิจฉัยการเยียวยาผู้ต้องหาโดยรัฐ

ตารางที่ 1 การดำเนินการเรื่องร้องเรียนตำรวจที่ซ้อมทรมานผู้ต้องหา

ปี	จำนวนเรื่อง	รับเป็นคำร้อง	ไม่รับเป็นคำร้อง	มอบสำนักงานจัดทำข้อเสนอแนะ	ประสานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2560	10	10	-	-	-
2561	2	-	2	-	-
2562	16	5	1	5	5
2563	9	4	2	3	-
2564	1	1	-	-	-
รวม	38	20	5	8	5

ในประเทศไทยมีบทบัญญัติว่าด้วยการจ่ายเงินชดเชยจากรัฐให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาเอาไว้เช่นกันแต่ยังไม่ครอบคลุมความเสียหายที่เกิดขึ้นจากรัฐทั้งหมด ซึ่งตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายจำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 (ฉบับที่สองแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2559) ได้บัญญัตินิยามของผู้เสียหายและจำเลยเท่านั้น ยังไม่มีบทบัญญัติที่ครอบคลุมถึงการคุ้มครองบุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหา ในคดีอาญาและถูกคุมขังโดยที่พนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องโดยกรณีที่ผู้เขียนจะศึกษาคือเมื่อผู้ต้องหาถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งผู้ต้องหาจะต้องเข้าสู่กระบวนการสอบสวนโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ขณะที่ผู้ต้องหาถูกกล่าวหาว่านั้นยังไม่ได้พิสูจน์ความผิดจึงไม่อาจสรุปได้ว่าผู้ต้องหา

เป็นผู้กระทำความผิดจริงและมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดตามบทบัญญัติพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและเงินชดเชยจำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ.2559) เนื่องจากมีการบัญญัติการจ่ายเงินให้แก่ผู้เสียหายและจำเลยเท่านั้นซึ่งได้วางหลักเกณฑ์เอาไว้ว่าผู้มีสิทธิรับเงินตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายฯ จะต้องเป็นผู้เสียหายในคดีอาญาบทนิยามมาตรา 3 และ จำเลยบทบัญญัติมาตรา 20 ทั้งนี้ต้องไม่เป็นผู้ที่ไม่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญาซึ่งศาลพิพากษาและคดีถึงที่สุดว่าจำเลยไม่มีความผิด ดังนั้นเมื่อผู้ต้องหาที่ถูกกล่าวหาในชั้นสอบสวนเป็นเพียงผู้ที่จะต้องพิสูจน์ว่าตนกระทำความผิดจริงหรือไม่ ซึ่งตามหลักสิทธิมนุษยชนแล้วนั้นผู้ต้องหาที่มีสิทธิปฏิเสธข้อกล่าวหาในชั้นสอบสวน แต่พนักงานสอบสวนกลับทำเกินอำนาจหน้าที่โดยใช้กำลังประทุษร้ายเพื่อเค้นความจริงจากผู้ต้องหาจนเป็นเหตุให้ผู้ต้องหาบาดเจ็บหรือเสียชีวิตจึงไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและเงินชดเชยจำเลยในคดีอาญาพ.ศ.2544 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ.2559) ซึ่งโดยหลักสากลแล้วได้มีการกล่าวถึงการเยียวยา ค่าสินไหมทดแทนไว้ในกติกาสากลระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง(ICCPR) ข้อ5 ‘บุคคลใดที่ถูกจับกุมหรือถูกควบคุมตัวโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทน’ และปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน(Human rights) ข้อ8 ‘บุคคลมีสิทธิได้รับการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพโดยรัฐ’

ทำให้เกิดประเด็นปัญหาที่ต้องพิจารณาว่าบุคคลที่เป็นผู้ต้องหาถูกทำร้ายระหว่างสืบสวนสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้รับมอบหมาย เป็นผู้ที่จะได้รับเงินเยียวยาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายฯหรือไม่และบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายฯได้วางหลักเกณฑ์ในการจ่ายเงินชดเชยให้แก่ผู้ต้องหาที่ถูกทำร้ายระหว่างสอบสวนหรือไม่ พร้อมทั้งศึกษากฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการจ่ายเงินเยียวยาผู้เสียหายเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย

ดังนั้นจึงควรมีการแก้ไขพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 (ฉบับที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2559) เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมถึงผู้ที่ตกเป็นจำเลยโดยถูกคุมขังซึ่งพนักงานอัยการไม่มีคำสั่งฟ้องเด็ดขาด กล่าวคือกรณีผู้ต้องหาถูกทำร้ายระหว่าง

สืบสวนสอบสวน ไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายฯ เนื่องจากไม่ได้มีกำหนดนิยามการจ่ายเงินชดเชยให้แก่ผู้ต้องหาไว้ในพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายฯ ซึ่งรัฐควรเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของเจ้าหน้าที่โดยอาศัยอำนาจของรัฐในการทำร้ายผู้ต้องหาอย่างไม่เป็นธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการจ่ายค่าชดเชยแก่ผู้ต้องหาที่ถูกทำร้ายจนได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตในระหว่างสืบสวนสอบสวน ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายจำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 (ฉบับสอง พ.ศ.2559) และกฎหมายอื่น

2. เพื่อศึกษาแนวทางการจ่ายเงินชดเชยให้แก่ผู้ต้องหาที่ถูกทำร้ายหรือถึงแก่ความตายระหว่างสอบสวนในต่างประเทศเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับแนวทางการจ่ายเงินชดเชยจากรัฐให้แก่ผู้ต้องหาในประเทศไทย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ให้ทราบถึงความเป็นไปได้ในการจ่ายค่าชดเชยแก่ผู้ต้องหาที่ถูกทำร้ายจนได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตในระหว่างสืบสวนสอบสวน ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายจำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 (ฉบับสอง พ.ศ.2559) และกฎหมายอื่น

2. ให้ทราบถึงแนวทางการจ่ายเงินชดเชยให้แก่ผู้ต้องหาที่ถูกทำร้ายหรือถึงแก่ความตายระหว่างสอบสวนในต่างประเทศเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับแนวทางการจ่ายเงินชดเชยจากรัฐให้แก่ผู้ต้องหาในประเทศไทย

แผนการดำเนินงานวิจัย

ใช้วิธีการศึกษาแบบการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาจากตำรากฎหมาย บทบัญญัติกฎหมาย บทความวิชาการ งานวิจัยที่เผยแพร่ และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตโดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการศึกษาสภาพปัญหาของข้อกฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายเงินชดเชยผู้ต้องหาที่ถูกทำร้ายร่างกายระหว่างสืบสวนสอบสวน โดยจัดทำบทที่ 1 สรุปที่มาของสภาพปัญหา

2. ดำเนินการศึกษาทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเริ่มศึกษาแนวทางสิทธิของผู้ต้องหา จากนั้นศึกษา แนวทางการให้สิทธิของผู้ต้องหาที่เกิดขึ้นจริงเพื่อหาความ สอดคล้องกับทฤษฎีที่มีอยู่

3. ดำเนินการศึกษาแนวทางการจ่ายเงินชดเชย ค่าเสียหายกรณีที่ต้องหาถูกทำร้ายร่างกายโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ควรเป็นไปทิศทางใด

4. นำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าวิเคราะห์และสรุปผล ให้สอดคล้องกับงานวิจัย

5. ขอบเขตของโครงการวิจัย

(1) ศึกษาบทบัญญัติพระราชบัญญัติค่าตอบแทน ผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายจำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 (ฉบับสองพ.ศ.2559) เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการจ่ายเงินตามกฎหมาย

(2) ศึกษาระเบียบวิธีพิจารณาตามพระราชบัญญัติ ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายจำเลย ในคดีอาญา พ.ศ.2544 (ฉบับสองพ.ศ.2559)

(3) ศึกษาบทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและ ค่าใช้จ่ายจำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544(ฉบับสองพ.ศ.2559) ในประเทศไทย

(4) ศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายเงินชดเชยผู้เสียหาย ในคดีอาญาที่จ่ายเงินชดเชยโดยรัฐของประเทศ ประเทศเยอรมนี และประเทศเนเธอร์แลนด์

นิยามศัพท์

ผู้เสียหาย หมายถึง ผู้ที่ถูกกระทำซึ่งเป็นความผิดตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยมีได้มีส่วนร่วม กระทำความผิด

ค่าตอบแทนผู้เสียหาย หมายถึง ค่าตอบแทนผู้เสียหาย ที่จ่ายตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายจำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 (ฉบับสองพ.ศ.2559)

ผู้ต้องหา หมายถึง ผู้ที่ถูกกล่าวหาโดยบุคคลอื่นหรือโดย พนักงานสอบสวนว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิดในเบื้องต้น จะต้องมีการสอบสวนเพื่อพิสูจน์ความผิด

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. สิทธิผู้ต้องหาตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Human Rights)

สิทธิของผู้ต้องหานั้นได้มีการกล่าวถึงในหลักสากลตาม ปฏิญญาสากลระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเป็นหลัก ระหว่างประเทศโดยให้ความสำคัญในฐานะอารยธรรมโลก เพื่อเป็นแนวทางที่วางเอาไว้ให้เกิดความเท่าเทียมกันของมนุษย์ ในสังคม โดยสิทธิขั้นพื้นฐานนี้มนุษย์มีติดตัวมาแต่กำเนิด โดยไม่คำนึงถึงถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ศาสนาและความเชื่อทาง การเมือง ซึ่งในกระบวนการยุติธรรมนั้นได้มีการกล่าวถึงสิทธิของ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีไว้เฉพาะ หลักการของปฏิญญาสากล ว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนั้นได้มีการกล่าวถึงสิทธิของผู้ต้องหาเอาไว้ เพื่อให้เป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติต่อผู้ต้องหา เมื่อถูกจับกุม และควบคุมตัวนำมาดำเนินคดีตามกฎหมาย สิทธิของผู้ต้องหา ที่กล่าวไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนั้นได้กล่าวถึง สิทธิของผู้ต้องหาเมื่อถูกกล่าวหาและมีการจับกุมผู้ต้องหา โดยผู้ต้องหาทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็น ผู้บริสุทธิ์ จนกว่าพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมาย นั้นหมายความว่านานาประเทศจะต้องคำนึงถึงสิทธิของบุคคล ที่เป็นผู้ต้องหา ครอบคลุมที่กระบวนการทางศาลยังไม่สิ้นสุดและยัง ไม่มีคำชี้ขาดจากศาลว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด บุคคลใด ก็ตามไม่ว่าจะเป็นบุคคลทั่วไปหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องปฏิบัติ กับผู้ต้องหาให้เสมือนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ โดยประเทศไทย ได้บัญญัติสิทธินี้ไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

แต่ทั้งนี้ในทางปฏิบัติส่วนน้อยที่ผู้ต้องหาจะได้รับ ความเป็นธรรมตามสิทธิมนุษยชน เนื่องจากการที่ผู้ต้องหา ถูกจับกุมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจย่อมอยู่ในการควบคุมทั้งในเรื่อง ของกระบวนการสอบปากคำการสืบสวนสอบสวนที่ผ่านมา คดีสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมเกิดปัญหาโดยเจ้าหน้าที่ ตำรวจกระทำการอันเป็นการละเมิดต่อสิทธิของผู้ต้องหาไม่ว่าจะ เป็นการตรวจค้น การจับกุม โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและยังมื การกระที่เป็นการทำร้ายร่างกายผู้ต้องหาเพื่อให้รับสารภาพหรือ ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการสืบสวนรวมไปถึงการสร้าง พยานหลักฐานเท็จ การวิสามัญฆาตกรรม (วันชัย ศรีนวนลน,2552)

2. สิทธิของผู้ต้องหาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560

ปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560

บัญญัติเอาไว้ถึงสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้เป็นลายลักษณ์อักษรไว้ในมาตรา 29 จากบทบัญญัติดังกล่าวถือเป็นการให้ความสำคัญกับสิทธิของผู้ต้องหา ในกรณีที่เป็นผู้ถูกกล่าวหาและยังมิได้มีการพิสูจน์ว่ากระทำความผิดจริงหรือไม่ สิทธิของผู้ต้องหา ย่อมคุ้มครองผู้ต้องหาไว้เสียก่อนโดยสันนิษฐานว่าผู้ต้องหาไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด รัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจเพียงจับกุมไว้เพื่อทำการสอบสวนที่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น แต่จะสรุปว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหาทันทีที่จับกุมนั้นกระทำได้และการควบคุมกักขังผู้ต้องหาจะต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นเท่านั้นซึ่งเหตุแห่งความจำเป็นคือการป้องกันผู้ต้องหาหลบหนีระหว่างกระบวนการสืบสวนสอบสวน หากผู้ต้องหาไม่มีแนวโน้มว่าจะหลบหนีระหว่างสอบสวนและ ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีงามของประชาชน ผู้ต้องหาย่อมได้รับสิทธิขอปล่อยตัวชั่วคราวจากการถูกกักขังระหว่างพิจารณาคดี

อย่างไรก็ตามสิทธิของผู้ต้องหาที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มุ่งเน้นในเรื่องของสิทธิผู้ต้องหาคือสิทธิที่จะไม่ให้ประกันตัวในตนเองหรือไม่ถูกบังคับให้รับสารภาพในข้อกล่าวหาซึ่งสอดคล้องกับสิทธิมนุษยชนสากลและเป็นหลักที่ได้รับรองในกติกาสากลระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง โดยผู้ต้องหาจะต้องได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม (right to a fair trial) วัตถุประสงค์เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมเป็นไปด้วยความหลักเกณฑ์ดังกล่าวบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560

3. สิทธิของผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

บุคคลใดจะตกเป็นผู้ต้องหานั้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เมื่อมีการร้องทุกข์และการจับกุมผู้ต้องหา รัฐจะต้องดำเนินการเพื่อบรรเทาความเสียหายให้แก่ประชาชน โดยให้อำนาจของพนักงานสอบสวนเพื่อทำการสืบสวนสอบสวน ซึ่งการสืบสวนสอบสวนนั้นได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (10) และ มาตรา 2 (11) แต่อย่างไรก็ตามบุคคลใดที่ตกเป็นผู้ต้องหาโดยเกิดสิทธิของผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเช่นกัน

โดยสรุปแล้วสิทธิของผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเริ่มต้นตั้งแต่การที่บุคคลถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดและการกระทำความผิดซึ่งหน้าเจ้าพนักงานซึ่งแตกต่างจากสิทธิโดยทั่วไปแต่ทั้งนี้การจำกัดเสรีภาพของ

ผู้ต้องหานั้นพนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการตามแนวทางที่กฎหมายบัญญัติเอาไว้และจะต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้ต้องหาที่ได้รับตามกฎหมายเช่นกัน เพราะการสืบสวนสอบสวนของพนักงานสอบสวนนั้นเป็นการรวบรวมข้อเท็จจริงเพื่อนำไปสู่การพิจารณาว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดจริงหรือไม่ จึงนำไปสู่กระบวนการยุติธรรมตามกฎหมาย สิทธิของผู้ต้องหาจะแตกต่างจากสิทธิของผู้เสียหาย เนื่องจากสิทธิของผู้ต้องหาเป็นสิทธิที่มุ่งเน้นให้ผู้ต้องหาได้รับการแก้ต่างคดีและพิจารณาอย่างเป็นธรรม รวมไปถึงการจำกัดเสรีภาพของผู้ต้องหาเท่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ บุคคลใดไม่ว่าจะเป็นเจ้าพนักงานของรัฐก็ไม่อาจจะเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดเอาไว้โดยสิทธิของผู้ต้องหาจะเริ่มเมื่อบุคคลผู้ได้รับความเสียหายกล่าวโทษของบุคคลผู้ถูกกล่าวหาหรือเมื่อมีการกระทำความผิดซึ่งหน้า เจ้าพนักงานปกครองหรือตำรวจ แต่สิทธิของผู้เสียหายจะมุ่งเน้นไปในเรื่องของการคุ้มครองผู้เสียหายในเรื่องของการคุ้มครองระหว่างพิจารณาคดีและการเยียวยาผู้เสียหายที่สมควรได้รับการเยียวยาจากผู้เสียหายและการเยียวยาจากรัฐที่เหมาะสมแก่ความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยสิทธิของผู้เสียหายจะเริ่มตั้งแต่การที่บุคคลใดถูกผู้อื่นกระทำการอันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา แต่อย่างไรก็ตามสิทธิของผู้เสียหายและผู้ต้องหาในการกระบวนการยุติธรรมจะต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งท้ายที่สุดแล้วเมื่อกระบวนการพิจารณาคดีเริ่มขึ้นจะสิ้นสุดลงได้เมื่อมีการพิสูจน์แล้วว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดจริงตามที่ถูกกล่าวหา

4. อำนาจของพนักงานสอบสวน

อำนาจของพนักงานสอบสวนอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งให้ความหมายของการสอบสวนตามมาตรา 2 (11) ไว้ว่า การสอบสวนคือการรวบรวมพยานหลักฐานหรือการกระทำอื่นใดที่เกี่ยวข้องรวบรวมพยานหลักฐาน โดยพนักงานสอบสวนจะต้องสอบสวนเกี่ยวกับความผิดอาญาตามกฎหมาย อำนาจของพนักงานสอบสวนที่จะกระทำได้นั้นจะต้องเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 18 ที่กำหนดเขตท้องที่พนักงานสอบสวนจะสามารถดำเนินการได้ในเหตุที่เกิดขึ้นในท้องที่ของตนเองรับผิดชอบ

ในการสอบปากคำผู้ต้องหาห้ามมิให้พนักงานสอบสวนกระทำการที่เป็นการบั่นทอนจิตใจของผู้ต้องหาหรือให้คำมั่นสัญญาใด ๆ รวมถึงการทำร้ายร่างกายของผู้ต้องหาที่มีอาการกระทำได้ หากกระทำการเหล่านี้ย่อมเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย

วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135 ซึ่งการกระทำข้างต้นนั้น เป็นการกระทำโดยมิชอบแต่ไม่ได้กระทบถึงกระบวนการสอบสวนทั้งหมด ยกตัวอย่างเช่น ทฤษฎีต้นไม้เป็นพืชยอมออกผลที่เป็นพิษ นั้นหมายความว่าหากกระบวนการสอบสวนที่กระทำโดย มิชอบด้วยกฎหมายจะนำไปสู่การพิจารณาคดีที่ไม่เป็นธรรม จึงถือเป็นแนวปฏิบัติว่าการสอบสวนของพนักงานสอบสวน จะต้องโปร่งใสและเป็นธรรม เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชน

ดังนั้นการสอบสวนเป็นกระบวนการยุติธรรมที่สำคัญ ในการดำเนินคดีอาญา เป็นกระบวนการที่กระทบต่อการคุ้มครองสิทธิของและเสรีภาพของประชาชนที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งฝ่ายของผู้เสียหายและผู้ต้องหา โดยจะต้องได้รับการปฏิบัติ อย่างถูกต้องเป็นธรรม เหมาะสม รวมทั้งการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานนั้นมีผลต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน กล่าวคือ ผู้เสียหายได้รับความคุ้มครองเยียวยา เมื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และผู้ต้องหาต้องได้รับการดำเนินการตามกระบวนการที่โปร่งใสและเป็นธรรม เพื่อเป็นการวางบรรทัดฐานของการสอบสวนจึงได้มีการออกคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 419/2556 เรื่อง การอำนวยความสะดวกยุติธรรมในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวนและมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เฝ้าระวังการสอบสวนคดีอาญา เพื่อวางแนวทางของการสอบสวนเอาไว้ การควบคุมตัวผู้ต้องหาจะต้องเป็นการกระทำภายใต้หลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดเท่านั้นและควบคุมไว้เพื่อความจำเป็น ซึ่งกฎหมายที่เป็นหลักเกณฑ์สำคัญในการควบคุมตัวผู้ต้องหาคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยเป็นกฎหมายเพื่อการรักษาความสงบเรียบร้อยและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล พนักงานสอบสวน จึงต้องปฏิบัติตามมาตรการอย่างเคร่งครัด โดยมีการแจ้งสิทธิของผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7/1 ซึ่งต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบถึงสิทธิตามกฎหมาย และห้ามพนักงานสอบสวนควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้เกินความจำเป็น

การเยียวยาผู้ต้องหาจากรัฐตามกฎหมายของประเทศเยอรมนี

ประเทศเยอรมนีมีกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์การเรียกค่าทดแทนจากรัฐสำหรับความเสียหายที่เกิดจากการถูกดำเนินคดีอาญา คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยค่าทดแทนความเสียหาย สำหรับการถูกดำเนินคดีอาญา (Gesetz über die Entschädigung für strafverfolgung abnahmen) โดยเป็น

บทบัญญัติที่ใช้กับคดีอาญาทั่วไป รัฐจะต้องรับผิดชอบจ่ายค่าทดแทนผู้ต้องหาจะต้องสอดคล้องกับหลักให้สันนิษฐานก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่จนกว่าจะถูกศาลพิพากษาที่สุดว่ากระทำความผิดโดยเป็นหลักที่รับรองในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน รัฐต้องมีมาตรการสำคัญที่คุ้มครองผู้ต้องหาซึ่งรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญเยอรมนี ผู้มีสิทธิเรียกร้องเงินทดแทนจากรัฐ ประกอบด้วยผู้ได้รับความเสียหายจากการถูกจับกุมคุมขังแล้ว อาจได้รับความเสียหายจากการใช้มาตรการทางอาญาอื่นๆ ซึ่งค่ามาตรการอื่นใดอาจมิได้หมายถึงมาตรการทางอาญาเท่านั้น แต่อาจเป็นมาตรการที่บัญญัติไว้ในมาตรา 2 วรรคสองได้แก่

- (1) การควบคุมตัวระหว่างพิจารณาคดีตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายว่าด้วยคดีเยาวชน
- (2) การจับกุมและควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ชั่วคราว ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจควบคุมตัวไว้ในสถานการณ์ที่อันตราย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 127
- (3) มาตรการต่าง ๆ ที่กำหนดโดยผู้พิพากษาเพื่อบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 116
- (4) การยึดอายัด การจับกุม รวมถึงการค้นตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามที่กฎหมายอื่น ๆ บัญญัติเอาไว้

การเยียวยาผู้ต้องหาจากรัฐตามกฎหมายประเทศนอร์เวย์

การกำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายเงินทดแทนให้แก่ผู้ต้องหาไว้ใน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาประเทศนอร์เวย์ มาตรา 444 ถึง มาตรา 451 (Chapter 31. Compensation in connection with a prosecution) กล่าวถึงสิทธิที่ผู้ต้องหา จะได้รับการชดเชยระหว่างถูกจับกุม หรือการควบคุมตัวที่ขัดต่อกฎหมาย การจับกุมหรือควบคุมตัวผู้ต้องหา ต้องใช้มาตรการหรือวิธีการที่ไม่เป็นไปตามหลักคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเพื่อดำเนินคดีอาญา ซึ่งขัดกับมาตรา 5 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป (The European Convention on Human Right) หรือมาตรา 9 แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง โดยอาศัยสิทธิดังกล่าวในการจ่ายเงินทดแทนตามกฎหมายนอร์เวย์ผู้ถูกดำเนินคดีทางอาญาอาจได้รับค่าทดแทนจากรัฐได้เช่นเดียวกัน หากมีเหตุผลอันสมควรและปรากฏว่าบุคคลนั้นได้รับความเสียหายเป็นพิเศษหรือควรกว่าเหตุจากการถูกดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายประเทศนอร์เวย์รัฐจะต้อง

พิจารณาจ่ายให้แก่ผู้ต้องหาที่เป็นผู้บริสุทธิ์ซึ่งได้รับความเสียหายจากการพิจารณาคดี แต่หากมีเหตุสงสัยในความบริสุทธิ์ของผู้ถูกดำเนินคดีทางอาญาไม่เป็นเหตุให้ปรับลดเงินค่าทดแทนจากรัฐ ตัวอย่างเช่น กรณีที่กระบวนการพิจารณาคดีทางอาญาถูกระงับไปก่อนที่จะมีคำพิพากษาเนื่องจากพยานหลักฐานไม่เพียงพอที่จะทำให้ศาลลงโทษผู้ต้องหาได้ ผู้ต้องหาที่มีความผิดความเสียหายที่ได้รับค่าทดแทนจากกฎหมายของประเทศนอร์เวย์เป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(1) ความเสียหายทางทรัพย์สิน ที่สามารถคำนวณเป็นเงินได้ (Financial loss) กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานอร์เวย์ มาตรา 444 และ มาตรา 445

(2) ความเสียหายที่ไม่สามารถคำนวณเป็นเงินได้แน่นอน (non-pecuniary) เช่น ความเสียหายที่เกิดขึ้นทางจิตใจ ความทุกข์ทรมานหรือความเสื่อมเสียชื่อเสียงและฐานะทางสังคม หรือการที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวและได้รับการพิสูจน์ว่าเป็นผู้บริสุทธิ์

สรุปผลการวิจัย

คำถามการวิจัยที่ 1 ความเป็นไปได้ในการจ่ายค่าชดเชยแก่ผู้ต้องหาที่ถูกทำร้ายจนได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตในระหว่างสืบสวนสอบสวน ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายจำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 (ฉบับสอง พ.ศ.2559) เป็นอย่างไร

แนวคิดที่ 1 สิทธิของผู้ต้องหาตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) จากการศึกษาพบว่าได้มีการวางหลักเกณฑ์ในด้านของการสันนิษฐานผู้ต้องหาที่ถูกจับกุม ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะได้รับการพิสูจน์ ดังนั้นหากจะกล่าวหาว่าผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมเพื่อมาทำการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนนั้นเป็นผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด ย่อมไม่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์นี้ ดังนั้นการท้าวัจัยขึ้นนี้จึงชี้ประเด็นในการตีความคำว่าผู้เสียหายต้องไม่เป็นผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดนั้น จะหมายความว่าผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมและถูกทำร้ายร่างกายในระหว่างสอบสวนเป็นเหตุให้เสียชีวิตก่อนที่คดีอาญาจะเสร็จสิ้นเป็นผู้มีส่วนร่วมกระทำความผิดมิได้และการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้ที่เป็นเหยื่ออาชญากรรมนั้นรัฐควรจัดให้มีการเยียวยาที่เหมาะสม ซึ่งแนวคิดนี้สนับสนุนโดย หลักเกณฑ์กติกาสากล

ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights หรือ ICCPR) และ สิทธิของผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รวมไปถึงสิทธิของผู้ต้องหาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ซึ่งกล่าวถึงหลักเกณฑ์การเยียวยาผู้ต้องหาไว้เช่นเดียวกัน

แนวคิดที่ 2 ปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักพื้นฐานในการอำนวยความสะดวกให้ผู้ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบ ค.ศ.1985 (Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power, 1985) จากหลักเกณฑ์นี้ได้มีการกล่าวถึงการที่บุคคลตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมไม่ว่าจากการกระทำความผิดทางอาญาของบุคคลธรรมดาหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ตาม ผู้ที่ได้รับความเสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมควรได้รับการเยียวยาจากรัฐ ซึ่งหากผู้ต้องหาที่ถูกพนักงานสอบสวนจับกุมและทำร้ายร่างกายระหว่างสอบสวน การกระทำของพนักงานสอบสวนย่อมเป็นการกระทำความผิดอาญาต่อผู้ต้องหา ผู้ต้องหาจึงตกเป็นผู้เสียหายจากการกระทำของพนักงานสอบสวน ดังนั้นรัฐจะเลือกปฏิบัติเพียงเพราะผู้ต้องหาถูกจับกุมมิได้ แต่เนื่องจากกฎหมายไทยยังไม่มีกฎหมายใดบัญญัติสิทธิของผู้ต้องหาที่จะได้รับการเยียวยาไว้อย่างชัดเจน ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักพื้นฐานในการอำนวยความสะดวกให้ผู้ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบ ค.ศ.1985 (Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power,1985) รัฐควรตรากฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชน

คำถามวิจัยที่ 2 แนวทางการจ่ายเงินชดเชยให้แก่ผู้ต้องหาที่ถูกทำร้ายหรือถึงแก่ความตายระหว่างสอบสวนในต่างประเทศเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับแนวทางการจ่ายเงินชดเชยจากรัฐให้แก่ผู้ต้องหาในประเทศไทย

จากการศึกษากฎหมายของประเทศเยอรมนีทำให้ทราบว่าประเทศเยอรมนีมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องคือพระราชบัญญัติว่าด้วยค่าทดแทนความเสียหายสำหรับการถูกดำเนินคดี (Gesetz über die Entschädigung für strafverfolgung abnahmen) โดยเป็นบทบัญญัติที่เยียวยาผู้ที่ถูกดำเนินคดีทุกชั้นการพิจารณาโดยเริ่มตั้งแต่ชั้นสอบสวนที่บุคคลมีสถานะเป็นผู้ต้องหา เมื่อได้รับความเสียหายทางร่างกายหรือการถูกคุมขังระหว่างสอบสวนก็ตาม

ก็สามารถที่จะขอรับเงินเยียวยาจากรัฐได้ตามหลักสิทธิมนุษยชน โดยมุ่งเน้นเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหา โดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขว่าผู้มีสิทธิได้รับเงินเยียวยาจากรัฐคือบุคคลผู้ได้รับความเสียหายจากการคุมขังหรือการใช้มาตรการในทางอาญาที่เกิดก่อนการพิจารณาคดีในชั้นศาล นั้นหมายความว่า แม้ไม่มีการนำส่งฟ้องต่อศาลก็ตามผู้ต้องหาที่มีสิทธิได้รับเงินเยียวยาจากความเสียหายที่เกิดขึ้นระหว่างสอบสวนซึ่งกฎหมายไทยควรนำมาเป็นแบบอย่างในการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายจำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 (ฉบับสองพ.ศ.2559) กฎหมายเกี่ยวข้ออีกฉบับหนึ่งคือกฎหมายประเทศนอร์เวย์ ซึ่งมีการบัญญัติการเยียวยาผู้เสียหายไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาประเทศนอร์เวย์ มาตรา 444 ถึง 451 เนื่องจากเดิมไม่ได้รับการยอมรับในประเทศที่เห็นว่าการเยียวยาผู้ต้องหานั้นเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประเทศ แต่ภายหลังได้มีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้รองรับถึงสิทธิของผู้ต้องหามากขึ้น ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าหากประเทศไทยมีการปรับข้อกฎหมายที่เหมาะสมก็จะสามารถเยียวยาผู้ต้องหาในกรณีที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมเช่นกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางการเยียวยาผู้เสียหายจากรัฐของผู้ต้องหาที่ถูกทำร้ายร่างกายในชั้นสอบสวนซึ่งสอดคล้องกับประเด็นในปัจจุบันในการที่พนักงานสอบสวนทำร้ายผู้ต้องหาระหว่างสอบสวน ไม่ว่าจะมุ่งก่อให้เกิดผลดีหรือผลร้ายแก่การสอบสวนก็ตาม แต่ประเด็นปัญหาคือกฎหมายไทยมีบทบัญญัติการจ่ายเงินเยียวยาจากรัฐให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการถูกกระทำความผิดตามกฎหมายอาญา คือ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายจำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่สอง 2559) แต่ยังไม่มีการกล่าวถึงการเยียวยาผู้ต้องหา ซึ่งสาเหตุที่ทำให้ศึกษาในประเด็นนี้ เนื่องจากปัจจุบันเป็นที่ปรากฏในสื่อต่าง ๆ และงานวิจัยอื่น ๆ ถึงการกระทำโดยมิชอบของพนักงานสอบสวนที่กระทำต่อผู้ต้องหา เช่น การจับกุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย การยึดเย็ดข้อกล่าวหา จนไปถึงการทำร้ายร่างกายผู้ต้องหาในระหว่างสอบสวนเพื่อให้บอกความซึ่งเป็นผลประโยชน์ส่วนตัวหรือให้รับสารภาพในข้อกล่าวหา แม้ว่าผู้ต้องหาจะไม่ได้กระทำความผิดจริงตามที่ถูกล่าวฬาก็ตาม การที่ผู้ต้องหาถูกทำร้าย

ร่างกายจนเสียชีวิตระหว่างสอบสวนถือเป็นการกระทำความผิดตามกฎหมายอาญาที่กระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้วเหตุใดรัฐจึงจะไม่เยียวยาความเสียหายนี้ ซึ่งในการร่างปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายเงินเยียวยาจากรัฐนั้นสามารถอ้างอิงจากสิทธิของผู้ต้องหาตามปฏิญญาสากลระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนหรือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 และศึกษาแนวทางจากต่างประเทศเพื่อนำมาเป็นแบบอย่างในการแก้ไขกฎหมายเปรียบเทียบกับแนวทางการเยียวยาผู้เสียหายตามกฎหมายพระราชบัญญัติว่าด้วยค่าทดแทนความเสียหายสำหรับการถูกดำเนินคดี

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1. ข้อเสนอแนะการแก้ไขพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายจำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่สอง 2559) ควรเพิ่มคำนิยามของผู้ต้องหาซึ่งเป็นผู้ที่เข้าสู่กระบวนการทางกฎหมายเช่นเดียวกับผู้เสียหายและจำเลย โดยกำหนดเงื่อนไขที่แตกต่างออกไปจากผู้เสียหายและผู้ต้องหา อาจกำหนดคำจำกัดความเอาไว้เฉพาะกรณีที่เห็นสมควรจ่ายเงินเยียวยาจากรัฐให้แก่ความเสียหายของผู้ต้องหา ซึ่งมีการกล่าวถึงกรณีที่ผู้ต้องหาได้รับผลกระทบจากการสอบสวนที่มีชอบด้วยกฎหมายหรือการกระทำโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐ

2. ข้อเสนอแนะในการวินิจฉัยการเยียวยาผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายจำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่สอง 2559) การกำหนดหลักเกณฑ์ ฐานความผิดที่ผู้ต้องหาจะได้รับการเยียวยาจากรัฐ เช่น กรณีที่ผู้ต้องหาถูกทำร้ายร่างกายระหว่างสอบสวนจนได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตโดยผลการกระทำในระหว่างสอบสวนซึ่งยังมิได้เข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาล โดยกำหนดผู้มีสิทธิรับเงินเยียวยาในกรณีใดบ้างที่ผู้ต้องหาต้องเป็นผู้จะได้รับหรือกรณีใดที่ทายาทของผู้ต้องหาจะได้รับ อย่างเช่นในกรณีที่ผู้ต้องหาถูกทำร้ายจนถึงแก่ความตาย ทายาทของผู้ต้องหาย่อมมีสิทธิได้รับเงินเยียวยาในกรณีถึงแก่ความตายของผู้ต้องหาซึ่งเกี่ยวข้องจากการขาดอุปการะเลี้ยงดูของผู้ต้องหา โดยกำหนดจำนวนเงินที่เหมาะสมกับสถานะการปัจจุบัน

3.ทางด้านนโยบายด้านสิทธิของผู้ต้องหา การที่ผู้ต้องหา ผู้ต้องหาไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด พนักงานสอบสวนก็ควรปฏิบัติ ถูกจับกุมระหว่างสอบสวน พนักงานสอบสวนควรตระหนักถึง ในทางที่ควร ตามสิทธิของผู้ต้องหาที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่ง สิทธิของผู้ต้องหา หากมิใช่คดีร้ายแรงหรือมูลคดียังเชื่อได้ว่า ราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560

เอกสารอ้างอิง

- [1] เกียรติขจร รัตนสวัสดิ์. (2529). *การพัฒนาสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [2] คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.(2550). *ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights)*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- [3] คณิต ณ นคร. (2549). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.โครงการพัฒนากฎหมายและประสิทธิภาพการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย ผู้ต้องหา และจำเลยใน คดีอาญาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และมาตรฐานสากล. รายงานฉบับสมบูรณ์. [ม.ป.ป.]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะนิติศาสตร์.
- [4] คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 419/2556 เรื่องการอำนวยความสะดวกในคดีอาญาการทำสำนวนการสอบสวนและมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา
- [5] จุริรัตน์ ตรีบุญมี. (2556). *เรื่องสิทธิของผู้ต้องหาในการได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายจากรัฐในคดีอาญา*. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- [6] ชนัญญา กิจทวี, *การชดเชยความเสียหายหรือเยียวยากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ*, นิติศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจ บัณฑิต, 2546, หน้า114
- [7] ถวิล สุนทรศารทูล. (2503). *วิธีปฏิบัติในการสืบสวน สอบสวนคดีอาญา*. โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น : กรมการปกครอง.
- [8] ธีรุตม์ นิลเพชร. (2562). *เรื่องแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนด้านการคุ้มครองสิทธิ*
- [9] *เสรีภาพของผู้ต้องหาเพื่อให้สอดคล้องตามพระราชบัญญัติรัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2560: ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานสอบสวนใน กองบัญชาการตำรวจนครบาล9*. (ม.ป.ท.). วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [10] บุญเกื้อ สมนึก, รตญา กอบศิริกาญ และ กิตติพร บุญอำ. (2555). *สิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- [11] เสน่ห์ จามริก. (2544). *สิทธิมนุษยชนเกณฑ์คุณค่าและฐานความคิด*. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ:สำนักงานสิทธิมนุษยชนศึกษาและการพัฒนา.
- [12] เสียงชัย สุมิตรวสันต์ (2537). *การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาก่อนการประทับฟ้องโดยองค์กรศาล*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [13] Amnesty international Thailand. (2560). *ปฏิญญาสากลระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชน*. ค้นเมื่อ 17 พฤษภาคม 2565, จาก <https://www.amnesty.or.th/our-work/hre/what-udhr/>
- [14] Bundesministerium derjustiz. (2019). *Gesetz Über Die Entschädigung Für strafverfolgung abnehmen*. Retrieved April 25, 2022, from <https://www.gesetze-iminternet.de/streg/ BJNR001570971.html>